

دروغ مصلحت آمیز

«بحثی در مفهوم و گستره آن»

دکتر سید حسن اسلامی

۶۵ ..... ۱۲

۱۹ ..... ۱۳

۱۹ ..... ۱۴

۲۹ ..... ۱۵

۲۹ ..... ۱۶

۲۷ ..... ۱۷

۲۷ ..... ۱۸

۸۷ ..... ۱۹

فهرست مطالب

۱۳ ..... سخن پڙوهشکده

۱۵ ..... پيش گفتار

۱۵ ..... ضرورت

۱۸ ..... شيوه منابع اخلاقي

۲۰ ..... پيشينه بحث

۲۱ ..... هدف اين نوشتار

بخش اول: مباحث نظري

۲۷ ..... فصل اول: کلیات

۲۷ ..... واژه شناسی اخلاق

۳۰ ..... علم اخلاق

۳۱ ..... ضرورت اخلاق

۳۳ ..... حوزه های اخلاق

۳۸ ..... چکیده فصل

۴۰ ..... فصل دوم: ده درس کوتاه درباره دروغ

۵۰ ..... چکیده فصل

۵۲ ..... فصل سوم: دروغ چیست؟

۵۳ ..... مفهوم دروغ

۵۴	تعریف‌ها
۶۱	سه دیدگاه
۶۱	۱. دروغ، گزارش خلاف واقع است
۶۳	نقد این دیدگاه
۶۹	۲. دروغ، گزارش خلاف واقع است با علم به آن
۷۲	نقد این دیدگاه
۷۳	۳. دروغ، گزارش خلاف عقیده است
۷۸	دلایل این دیدگاه
۸۸	به سوی تعریفی کاراتر
۹۱	چکیده فصل
۹۳	فصل چهارم: دروغ مصلحت آمیز کدام است؟
۹۴	غرب و سعدی
۹۶	اقتراح آینده
۹۶	نظر دشتی
۹۸	نظر درگاهی
۹۹	نظر اعتصام‌زاده
۱۰۱	نظر نثری
۱۱۱	چکیده فصل
۱۱۲	فصل پنجم: آیا می‌توان هرگز دروغ نگفت؟
۱۱۵	دیدگاه‌ها
۱۲۳	چکیده فصل
۱۲۴	فصل ششم: چرا گاهی می‌توان دروغ گفت؟
۱۲۶	دیدگاه راغب
۱۲۷	بررسی این دیدگاه
۱۳۰	دیدگاه غزالی
۱۳۲	بررسی این دیدگاه

۱۳۵	دیدگاه آیت‌الله مصباح
۱۳۷	بررسی این دیدگاه
۱۴۳	دیدگاه آیت‌الله مطهری
۱۴۷	بررسی این دیدگاه
۱۵۱	چکیده فصل
۱۵۲	فصل هفتم: کانت و مسئلهٔ دروغ خیرخواهانه
۱۵۲	نتیجه‌گرایی و وظیفه‌گرایی
۱۵۴	دیدگاه کانت
۱۵۵	تقدیر کانت
۱۵۶	دفاع کانت
۱۶۱	تقدیر این دیدگاه
۱۶۳	دفاع از کانت
۱۶۴	معیار اخلاق کانتی
۱۷۲	چکیده فصل
۱۷۴	فصل هشتم: حق دروغ گفتن
۱۷۸	الف) قاعدهٔ زرین
۱۸۳	اشکال اول: حق ویژه
۱۸۴	پاسخ
۱۸۶	اشکال دوم: اباحهٔ محرمات
۱۸۷	پاسخ
۱۸۸	ب) قاعدهٔ ابزار ستم واقع نشدن
۱۹۲	حفظ حریم خصوصی
۱۹۴	اشکال
۱۹۴	پاسخ
۱۹۷	چکیده فصل

بخش دوم: بررسی‌های موردی

- ۲۰۳ ..... فصل اول: دروغ در جنگ
- ۲۰۳ ..... روایات
- ۲۰۸ ..... تفسیرها
- ۲۰۸ ..... دروغ تنها در حالت جنگی مجاز است
- ۲۱۱ ..... دروغ در جنگ، به معنای اصطلاحی نیست
- ۲۱۲ ..... چرا دروغ در جنگ مجاز است؟
- ۲۱۳ ..... دیدگاه‌ها
- ۲۱۴ ..... ۱. دروغ تبعداً در جنگ مجاز است
- ۲۱۴ ..... ۲. دروغ از سر ضرورت در جنگ مجاز می‌باشد
- ۲۱۴ ..... ۳. دروغ در جنگ مجاز نیست، نیرنگ مجاز است
- ۲۱۶ ..... ۴. اساساً در جنگ، مفهوم دروغ منتفی است
- ۲۲۰ ..... کاربریست دو قاعده
- ۲۲۳ ..... چکیده فصل
- ۲۲۵ ..... فصل دوم: دروغ برای اصلاح
- ۲۲۵ ..... دلایل
- ۲۲۷ ..... تفسیرها
- ۲۲۸ ..... دیدگاه‌ها
- ۲۲۹ ..... ۱. برای اصلاح، دروغ صریح مجاز است
- ۲۲۹ ..... ۲. برای اصلاح، دروغ صریح مجاز نیست، بلکه تعریض و توریه مجاز می‌باشد
- ۲۲۹ ..... ۳. برای اصلاح، نه دروغ صریح مجاز است و نه توریه و تعریض، بلکه مقصود سکوت در مورد
- ۲۳۰ ..... پاره‌ای حقایق گزنده است
- ۲۳۱ ..... چرا دروغ‌گویی برای اصلاح مجاز است؟
- ۲۳۳ ..... آیا دروغ برای اصلاح ضروری است؟
- ۲۴۱ ..... مضمون روایات اصلاح چیست؟

۲۴۹	چکیده فصل
۲۵۱	فصل سوم: دروغ به زن
۲۵۲	دلایل
۲۵۳	دروغ مرد به زن یا زن و شوهر به یکدیگر؟
۲۵۶	قرائت‌ها
۲۵۶	دروغ شامل حقوق زن و شوهر نمی‌شود
۲۵۷	مقصود از دروغ به زن چیست؟
۲۵۷	الف) مقصود از دروغ، وعده‌های غیرجدی است
۲۶۰	ب) مقصود از دروغ، ابراز محبت و مبالغه در آن است
۲۶۳	آیا دروغ به زن مجاز است؟
۲۶۶	آیا دروغ به زن ضروری است؟
۲۷۷	جمع‌بندی
۲۷۹	چکیده فصل
۲۸۱	فصل چهارم: دروغ به کودکان
۲۸۱	طرح مسئله
۲۸۳	روایات چه می‌گویند؟
۲۸۵	موافقان دروغ‌گویی چه می‌گویند؟
۲۸۶	بررسی این تفسیر
۲۸۷	آیا دروغ‌گویی به کودکان ضروری است؟
۲۸۸	دیدگاه مدافعان دروغ‌گویی به کودکان
۲۹۰	نقد این دیدگاه
۲۹۴	آیا دروغ‌آموزی به کودکان مجاز است؟
۲۹۷	جمع‌بندی
۲۹۷	چکیده فصل
۲۹۹	فصل پنجم: دروغ به بیماران دم مرگ
۲۹۹	طرح مسئله

۳۰۰	پیشینه بحث
۳۰۱	دیدگاه موافقان دروغ‌گویی به بیماران
۳۰۱	الف) بیماران ترجیح می‌دهند که حقیقت را ندانند
۳۰۴	ب) گفتن حقیقت به زیان بیماران است
۳۰۵	مراحل رویارویی با مرگ
۳۱۹	مرگ اندیشی
۳۲۴	چرا از گفتن حقیقت می‌هراسیم؟
۳۲۷	جمع‌بندی
۳۲۹	چکیده فصل
۳۳۱	فصل ششم: دروغ برای مصالح دینی
۳۳۱	طرح مسئله
۳۳۴	جا‌اعلان درست‌کار
۳۴۲	مفروضات این مسئله
۳۴۲	۱. شریعت به تقویت، حمایت و ترویج نیاز دارد
۳۴۴	۲. هر چه به سود و مصلحت مردم باشد، خوب است
۳۵۰	۳. تأثیر وعد و وعیدهای شارح، به تدریج کم‌رنگ می‌شود
۳۵۱	سه ادعا
۳۶۳	جمع‌بندی
۳۶۳	چکیده فصل
۳۶۵	فصل هفتم: دروغ برای مصالح سیاسی
۳۶۶	طرح مسئله
۳۶۷	نسبت اخلاق با سیاست
۳۶۸	الف) اخلاق، از سیاست جداست
۳۷۵	ب) اخلاق، تابع سیاست است
۳۸۲	ج) اخلاق در سطح فردی با اخلاق در سطح اجتماعی متفاوت است
۳۸۵	د) اخلاق، بنیاد سیاست است

۳۹۵	طرح مجدد مسئله
۳۹۶	دیدگاه مدافعان دروغ‌گویی
۳۹۸	نقد این دیدگاه
۴۱۰	جمع‌بندی
۴۱۱	چکیده فصل
۴۱۳	فصل هشتم: دروغ‌های بی‌ضرر
۴۱۴	مدافعان دروغ‌های بی‌ضرر
۴۱۶	نقد این دیدگاه
۴۲۵	سنت دینی در این مسئله
۴۲۹	جمع‌بندی
۴۲۹	چکیده فصل
۴۳۱	پی‌گفتار

پیوست

۴۶۲	محمد غزالی
۴۶۷	ایمانوئل کانت (۱)، در باب حق‌پنداری دروغ‌گفتن به انگیزه‌های انسان دوستانه
۴۷۴	ایمانوئل کانت (۲)
۴۷۹	مهدی نراقی
۴۸۷	احمد نراقی، صفت هیجدهم: دروغ‌گفتن، موضعی که دروغ‌گفتن در آن‌ها جایز است
۴۹۴	علی دشتی، دروغ مصلحت‌آمیز
۴۹۸	غلام‌رضا کیان‌پور، دروغ مصلحت‌آمیز، تحشیه‌ای بر عبارت افصح المتکلمین
۵۰۴	اعتصام‌زاده، دروغ از لحاظ علمی
۵۰۸	درگاهی خاندانی کرمانی، دروغ مصلحت‌آمیز
۵۱۶	ثری، دروغ مصلحت‌آمیز
۵۱۹	حسین علی‌راشد، دروغ مصلحت‌آمیز

۵۲۷	مرتضی مطهری، دروغ مصلحت‌آمیز.....
۵۳۰	علی قدوسی، مقایسه دو مکتب اخلاقی در مورد دروغ.....
۵۳۵	محمد رضا مهدوی کنی، مواردی که دروغ گفتن جایز است.....
۵۴۳	محمدتقی مصباح یزدی.....
۵۴۵	محمد لگنهاوزن، راست‌گویی و دروغ‌گویی در فلسفه اخلاق.....
۵۵۸	سیدرضا صدر، دروغ‌های روا.....

نمایه‌ها

۵۶۳	آیات.....
۵۶۵	روایات.....
۵۶۹	نام‌ها.....

۵۷۵	فهرست منابع.....
۵۷۵	الف) کتاب‌ها.....
۵۸۸	ب) مقالات.....
۵۹۱	ج) منابع انگلیسی.....